

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub iga 1. ja 15. kuupäeval.

Siinimetus: Lembitu t. nr. 4, krt. 4. Telef. 3-77.

Tellimishind: 6 kuud 60 mtk., 12 kuud 120 mtk.

Salitus: Suur Brotusmägi nr. 4. Telef. 3-61.

Kuulutuste hinnad: 1 lehetül 3000 marka,
1/2 lehet. 1600 mtk., 1/4 lehet. 850 mtk.

Nr. 11

1. augustil. 1925.

Nr. 11

Ametiühendus.

Nende asutamise vajadus, siht ja ülesanded.

I.

Töölisklassi huvides ei ole mitte ilalgi üleaarne kõnelema ja kirjutada ametiühenduste asutamise vajadusest. Eesti töölised, eriti praegusel ajal, peafid ära tundma ja kaasvõitlejatele edasi andma selle vääramata tõsiasja, et ametiühendused on kindlused, mis alusjeks töölise majanduslike olukorra parandamisele. Si võdi juttugi olla edulats palgavõitluseks ilma ametiühendusteta; ei arene töölise ühikutune, kultuuriline taapand ega jõuta tolligi tööliskonna kõige tähtsama ülesandele — sotsialismi teostamisele lähemale, kui puuduvad tugewad töölise kutselihtingud.

Maades, kus ametiühendustik liitumine aastakümneid wana, ei tunta enam vajadust eelpool toodud wäiteid alati korrata, sest ametiühenduste olemasolemise vajadus ja nende ühendumise tähtsus on seal töölisele niivõrd teadmusse kaswanud, et teistiti mõtlejaid lihtsast naeruwääriliseks peetaks.

Meil, Eestis, on asi selles suhtes veel teistjagune. Meie ametiühendusliku liitumise iga on lühike, ühendused pole saanudki kujuneda asustateks, mida täie õigusega võiks nimetada töölise palgavõitluse kantideks.

Algul ei saadud töölise laiadele hulkadele wastawa kirjanduse puudusel selgitada ametiühenduste sihte ja tähtsust. Tööline sai kaardi ja ta oli kohustatud liitumaksu maksma. Võik muu jäi wähemteadlikkudel selttimeestel arusaamatuks ja selgusetaks.

Wabamalt wõisid ametiühendused tegutsema hakata peale 1917. a. juuni Wene rewolutsiooni. Ja julgesti wõib öelda, et kui sellest ajast peale oletaks pandud ametiühenduste tegewus õigele alusele, kui need asutused wähetpidamata oleksid töötanud töölise huwides walwel, siis meil paljugi teistiti olnud oleks.

Kahjuks suruti ametiühendustele algusest peale poliitilised ülesanded kaela, need küttes-

tasid ametiühenduste tegewust, wiisid õigelt teelt tõrwale ja lõputu juugumiseni.

Praegu on ametiühenduste uuesti ülesehitamise ajajärk. Ja juba hattawadki töölised uuesti koonduma. Marwas töötati wälja töölise ühingu põhikirja, mis tiul esimesel torral ei tinnitunud. See mõjus wähemteadlikkude töölise peale rujuwalt. Arwati juba, et ega ei matjagi enam ühingu te asutamise wäewa näha, sest neid ituagi ellu wita ei lasta jne. Wõõrustawal wiisil leidus aga ärtjamaid selttimehi, keda esimese katje äpardamine heidutada ei suutnud. Tehti põhikirjas muudatused, saadeti uuesti tinnitusele ja seetord juba tagajärjega. Niilid wõid ühingu tegewust alata ja see on juba suur samm edasi Marwas, ses suuremas tööstuse keskkohas.

Samuti otjastati Tartus hiljuti asutada Tartu tööliseühenduste liit. See on ilus algus keskkoha loomiseks töölise ühendustele.

Siin kohal ei saa nimetamata jätta neid tõkestusi, millega töölisel oma organisatsioonide asutamisel wõidelda tuleb. Tallinna Gaapsalu wärukogu jättis üleriikliku maatöölise ühenduse põhikirja registreerimata, põhjusel, et ühenduse liikmeteks ettenähtud alaealised ja ühenduse eesmärgid olewat põhikirjas segaselt wõrmuleeritud. 17-aastane kodanik on töölises juures ammugi täis mees; kõik abirahad ja pensioonid wõetakse harilikult juba 15-aastaselt kodanikkudest ära, nad peawad ise ennast elatama, küllap neil siis õigus ka tohiks olla oma kutselihtingusse liitmena kuuluda.

Saabunud ja ehk ka veel tulewikus ettetu- lewad raskused ei tohi aga töölise heidutada. Tööliskliitumine ei ole arenenud ilalgi filedal teel ega sünni jeda ka meie päewil. Wõitlus karastab aga jõudu ja ergutab jeda hoogsamalt üldise hea asja kasuks tegutsema.

Töölised linnas ja maal peawad ajawittmatult püüdma teostada oma ametiühenduste

wõrgu, mis koonduvad tugewate fefiorganifafioonwe umber. See on elulife tahjuwega ja möödapääjemata nõue. Muut organifeeritult wõiwad ja jõuawad töölijed omi huwe taitsta ja aastate wiiji jurnud puuntli feisnuo palgatõrgendufe küfimusegi lütwele wiita.

II.

Mis oletfid siis ametiühijufte tähtjamao ülesanded? Kuidas nende ülesannete teostamifele ajuda ja tas on tagajargi woota? Stõige rajtjam on muudugi palgaturimus, mida ametiühijufte lahendaoa tuleb. Ei wõi ju Gestis tööliste palganormid, mis juba warsti wiis aastat muutmatault matfmas ja taugelkti elatfsmiinimumile ei wasta, igawejers teitma jääda. Tööpalgad tulewad uuesti normeeria ja tõrgendada. Et fee teostufks, waja wabritantide ühijufele wafstu panna tööliste organifeeritud jõud.

Ei aita mingifugufed fegafomisjonide fokufutsumifed ega ütjitute wabritute tööliste läbiräätimifed oma peremeeftega feni, kuni puuduwad töölistel tugewad kutfeühijufed, tuni nende read fegipafotud ja hõredad. Palgatõrgendufe nõutamine ilma organifeeritud jõuta on tühine ajawit ja energia tulutus. Ta on tööliste feifukohalt kahjulik, aga wabritandil foomitaw nähtus, feft niuwijfi wenib aga aeg edafis ja on töölijfi wõimalik toita tühjade lubaduftega. Ja kuigi mõnes ükfikus ettemõttes töölistele wafstu tullafje, neile mõni mark päewa kohta palgale juure lifatalse, siis ei saa jeda lugeda tööliste wõidufks, waid kaotufeks, ja rafkemafks kaotufeks kui jeda pealifkaufjelt waadates arwata wõib. Maeruwäärt madal palgatõrgendus annab nimelt hoobi tööliste ühifundele, tõmmab kriifpu läbi üldifteft kawatufteft palgatõrgendufe nõudmife alal. On ju arufaadaw, et kui tööline paar marka tunni pealt palgalifa saab, nagu jeda läinud aastal Narwa ettemõtetes mõnes kohas tehti, siis fee tema majanduslift oluforda mitte karwawäärtki ei fergenda. Küll aga saab wabrifant töölijed feks forrats kõigi nende nõudmiftega kaelast ära ja leidub küllalt wanu tööorje, kes ütlemad: olgu tänatud fellegi eeft, mark on raha fehwal ajal. Sa kui siis on ükfikuid ametiühijufi olemas ja nende toetufel algatatud palgatõrgendufe nõudmine ei anna tagajargi, siis toonitawad mitmed, et waadate, nõudfite palju, aga ei faanud pennigi, fee on teie ametiühifus.

Ametiühijufte jääb ülesandeks üldifte ja fõrgendatud palga tariifide eeft wõidelda. Kui tööstus tätehoofifelt läheb ja töõjõu nõudmine suurem pakkumifelt, siis ei ole wajadufst normeeria tööliste palgu üle riigi ühtlase tariifi

järele. Näiid aga on tööstus firatfemife ajafjärgus, mitte ükfi Gestis, waid peaaegu igas riigis, ettemõtjal ei fõnnita töõjõu faamine mingit muret: neid on wabrifu wärawa tagant nii palju faada kui waja, ja töölijed on fõnnitud töõpuudufel töõtama palgaga, mis minimaalfeltki ei ulata elamifnõuete rahuldamifeks. Tõkitõõ tafu ei ole meie päewil ka nimetamife wäärt. Tõkitõõ tegija faab fagedasti 10—12-tunnilife töõpäewa, kuid tafu profefent on päewapalgaga wõrreldes nii wäike, et tõkitõõks ifu kaob. Wäiketõõkofades on juhtumifil olnuud, kus tööline paar nädalat tõkitõõd lasti wihtuda, palgaga 20 marka tund. Kui tööline ütles, et ta selle palga eeft töõtada ei wõi, siis hakkas töõbandja töõ juureft wigu offima, ütles töölijefele, et wiimane töõ ära rifkunud ja faatis ta ilma palgata töõkofaft minema. See on ükfik näide, kuid üldife on palgafküfimus nii wiletfas feifukorras ja fege aetud, et tema korraldamine hädatarwilik.

Tööpalgad tulewad, nagu juba öeldud, üldifelt normeeria ja elatfsmiinimumile wafstawalt tõsta. 23. juulil kufjutafje töõ-hoolefandemifsteeriumifse fegafomisjon fokku, kuid rafste on ufkada, et wabrifandid fiin teifefele feifukohale jääkfid, kui nad juba awalbasid: tööstusline feifukord rafste, elufallidus pole tõusnud, ei ole wõimalufst palfade fõrgendamifeks jne. Tõõ-hoolefandemifsteeriumi efitus fefhitab siis muudugi nõutult õlgu: fokfulapet ei faawutatud, ei ole midagi teha! Ja töölijed jääwad jällegi wirelema praegufte palfade juure. On arufaadaw, et töölijed oma nõudmifste juure lindlaks jääwad, kuid wähe on felleft: Tööliste õigufstatud nõudmine palgatõrgendufe fufhetes peab teostatud faama! Kui on leitud wõimalufst riigiteenijate palfade fõrgendamifeks, kuigi fee wähefel määral, lifatofufte näol jne. läbwiidud, siis peab riik ka felleft üle faama, et tööliste palgaolufid ofalifeltki parandada. Korra oli kuulda, et oletwad kawatufel riigitõõliste palfade uuesti normeerimine, feniini pole midagi felleft enam kuulda olnuud ja riigi ettemõtetes töõtawate tööliste palgad on sama wiletfad nagu eraettemõtetes.

Niik peafks fiin efimife fõmmu palgatõrgendufe alal astuma, afjata on oodata, et era-töösturid teekfid jeda enne. Neilt tuleb palgatõrgendus wälja nõuda. Sa näiid kufjutage omale ette, felffimehed, kui meil oleks tugewad ametiühijufed, ftreigifapitaal ja ühifufteffe kuulnuw tööliste pere palgawõitufeks beadlit, siis wõikfid tööliste efitajas rääkida fegafomisjonis fõotu mõõnufamamal koonil kui feniini.

Meie peame jõudma nii kaugemale. Eesti töölisperere on küllalt niivõrd arenenud, et organiseerimistöö ruttu lähleb. Tuleb aga teha rohkem tööd ja vähem sõnu. Demagoogia ja valgelatva ootamise pärast idast on Eesti tööliised küll juba kannatanud. Väbielatud libedad õpetumised on kõigil küllalt selgesti veel meeles, nii et nendega arvestades ametiühjuse tegevus jällegi wibakale alusele ei tohiks nihkuda.

III.

Tööpuudus on raskem pahe tööliste elus. Ta rõhub ühiskind töölisperere fondi ja kogu töörahwast nagu kohutaw painaja. Tööpuuduse wastu wõitlemine on muidugi riikline ülesanne, kuid ei saa ametiühjusedest temast mööda.

Silmitsehes Saksja ja teiste maade tööliste ametiühjuse tegevust ja nende aastaruandeid, siis näeme, et juured summad on antud tööpuuduse all kannatajatele töölistele ja nende pererefondadele toetuseks. See on ka tähtsa loomulik, sest kes peaks jeda paremini teadma, kus häda kõige suurem ja kellele toetussummade eluülsimuseks, kui tööliised ise.

Ka Gestis wõiksid ametiühjused tööpuuduse wastu wõitlemisel tähtsat osa etendada. Kuigi puuduvad esialgul kapitalid toetuste andmiseks, siis tööturu korraldamisel, j. o. töölistele töökohtade muretsemisega saaksid ühijused paljugi tööliste kasuks ära teha. Kui ametiühjused oma wabetalitusbürood, ehk kui nad töötawad kontaktis praegu olemas olemate tööhõrsetega, siis oleks töölistel igatahes kergem tööd leida. Nad oleks vähemasti töökohtadest õiglaselt informeeritud, jääksid ära asjatud sõidud ja ei satutaks jahkerdajate tööhankijate klišsi.

Kui riik töötatöölisi kas tööga ehk ainelielt toetab, siis tuleb sagedasti nähtu si ette, et toetusest ilma jääwad tööliised, kes tõsiselt puudust kannatawad. Niisugustel juhtumistel on ametiühjused jällegi paras juhus oma abi puudustkannatajatele arwitamiseks pakkuda. Toimides töötute registreerimist ja tehes korraldusi, et need toetuse osalisteks saaksid.

Ei saa nimetatamata jätta ka tööliste kooperative asutamise tähtsust ja vajadust. Ühistegevuse arendamine on ametiühjuse tähtsam ülesanne. Tööline oma wäikese palgaga peab waatama, et saab elamiseks tarwisminewaid aineid võimalikult odawamalt ja heas wäärtuses. Mis jaoks peab töörahwas aitama rikastada tertwet rida wabaltkaup-

lejaid, kui tema, j. o. tööliste oma pere küllalt nii suur, et jõuab asutada ja ülewõlpidada oma kaubapoode.

IV.

Nii näeme, et ametiühjused juured ja tähtsad ülesanded täita. Lõpuks tuleb veel tähelepanu juhtida selle peale, misjuume mõju on hästi korraldatud ametiühjused tööliste kultuurilise tahtapinna tõstmise ja nende ühijunde ning klassiteadwuse kasutamise peale.

Tööliste raamatukogud, lugemisklaadid, nende muusika- ja laulujelsid, peaaugi: tööliste maja, millesse koondatakse kõik tööliste kultuurilised asutused ja ettewõtted, me wõime, et need ilusad asjad unistuseks ei jää, waid warem-hiljem teostatakse. Töölistel peab olema oma toanurgakese oma asutus olemas, kus ta wabadel tundidel enamaft kodujelt tundes wõib oma waimlisi nõudeid rahuldada. Ennast hariduslilist täiendades, oma klassiteadwust arendades ja koondudes ühijeks pereks, seal juures kontaktis tegevuses teiste palgateenijate organisatsioonidega, waat see on ametiühjuse majandusline ja ka poliitiline wõitlus. Teadlik ametiühjused ei hääleta ialgi oma klassihuwide wastast kaftus parlamendi ega omawalituste walmistel. Sellega koonduvad kiimnete tuhandete tööliste hääled riikmadesse, kelles näewad nad oma huwide kaitsjaid. Samuti toetawad ametiühjused riikmi niisugustel kordadel, kui mõni tööliste huwifid puudutaw seadus ehk arupärimine seadusandlilises kogus päewakorral.

Ametiühjused wõitwad ja nad peawadfti tööliste majanduslilise seisukorra parandamiseks paljugi ära tegema. Neks wõimalik paljugi mähteid tuua teiste maade ametiühjuse tegevusest, mis tõendawad tagajärjerikast palgawõitlust ja kultuurilisi saawutusi tööliste elus, kuid see wiiks pikale ja ei usu, et leiduks palju niisuguseid tööliisi, kes ametiühjuse tähtsuse juures kahtleks.

Alma, et waja oleks meeleuuletada erne tehtud wigu ja wääratuse ametiühjuse elus, tuleb Eesti töölistele tunginawalt soowitada enbid koondada oma kufseühingute ümber. Asutatagu uusi ametiühjusi, tehke praegu olemas olemad ühijused tugewaks ja ärge puhaate enne, kuni linna- ja maatööliliste hulgas oma keskiühjuse kaudu wõiwad üksteisele ühijeks tegevuseks kätt ulatada.

— 3.

Seltimehed tööliised ning ametnikud toetage „Ametiühjuselist Kuukirja“ tellimise ning kaastöoga.

Töölise palgakõrgenduse küsimuse lahendamiseks

on tööliste poolt esimene samm astutud: 23. juulil oli tööliste esitajate algatusel tööhoolekandeministeriumis tööliste ja tööandjate esitajate ühine koosolek. Osa võtsid tööliste poolt: Laurits (Johannsoni wabr.), Meite (Tselluloosi), Herm (Balti puuvillawabr.), Lepeniit (Wene-Balti tehaz), Pesur (Lutheri w.), Kulch (Wolta), Willemson (posti peatval. mehaan. töökoda) ja rkl. E. Johanson; wabrikantide ühise poolt: ins. Maurits, dir. Koltz, ins. Oja ja ins. Leder. Kolme tunni kestel arutati palgakõrgenduse tarvidust ja võimalust, kus tööliste esitajad oma nõudmised ja nende ühikajalised põhjendused ettekandisid. Tööliste nõudmised ja esitatud palgaminiimum on sedawõrd põhjendatud, et isegi töösturite esitajad vastu ei walelnud sisuliselt, waid selle õigustatust tunnistasid, aga palgakõrgendamist siiski võimalikuks ei pidanud teistel põhjustel — tööstus Cestis olewat raskest seisukorras ja loormatud riigi- ning teiste maksudega. Ei suudetawot wälisurul küllalt mõistelda, siseturg saadusi ära ei tarwita. Pealegi andwat walitsus hulki tellimisi wäljamaa firmadele, tihti soodsamatel tingimistel, kui kodumaa omadele. Ka krediidi saamine olewat takistatud. Selle peale wastasid tööliste esitajad, et tööpalgad on juba nii madalad, et enam kuidagi ära elada ei suuda. Tööliste oma perekondadega on kindumisele määratud: elaw tööhõud, mis samuti kui masinigi järjest uuendamist ja toitu nõuab, on häwinemas. Maksude ja krediitküsimuse lahendamine ei ole tööliste wõimuses; ka töölistel on nõudmise ülesseadnud ja toetanud, et töösturid antaks just kodumaa ettevõtetele. Kui walitsus seda alati filmas pole pidanud, siis ei saa töölistel siin midagi parata, waid tööandjad oma esitajate kaudu

nii parlamendis kui ka walituses ja mujal wõiwad oma huwid kaitsta ja ostarbekohast majandus- ja tööstuspoliitikat nõuda. Töölistel omalt poolt ses küsimuses toetawad töösturid, kui nende nõudmised on ülesseatud tööstuse- ja majanduselu edenemise sihis ja huwides. Teisest küljest on aga riik üldise kulu nii mõnelgi tööbatal tööstusele wastu tulnud, küll kaitsetoollidega, kui ka suurte krediitide ja toetuse võimaldamisega. Kui ühikud suurete mõtted, kuhu omal ajal suured kapitalid mahutatud, näiteks Wene-Balti tehaz, Peetri tehaz, Lutheri wabrik j. t., kas kahjuga töötawad, wõi kapitaliga wõrreldes wähe kasu annawad, siis on siin lootu teised põhjusted. Nende alla paigutatud kapitali ei saa kasutada; hooned ja sissepaaded seisawad tarwimata ega wasta tänapäewa walmistuse suurussele. Ei wõi aga nõuda, et see osa endisest suurest wabrikust, mis nüüd töötab, peaks andma tervele sellele kapitalile, mis omal ajal ettevõttesse mahutatud, tarwiliku profendi. Tuleks rehtendada nimekt selle osa kapitaliga, mis praegu töötab. Tööliste walgolude parandamine on paratamatu. Kui ühikud ettevõtted on eluüduetud, siis ei saa neid elus hoida ka tööliste tööhõu alahindamisega, elawa tööhõu häwitamisega. Kui tööbalkasid ei tõsteta, siis jääb töölistel ainult kolm võimalust: wälja rännata, waloakõrgendust lõbimata streigida, ehk — wälja surra.

Wabrikantide esitus lubas küsimust weel kaaluda ja oma wastuse anda juulikuul lõbul. Nii selgub heaagi, kas on töösturitel arusaamist, et tööliste walgolud nõuamad parandamist, wõi wüütakse, kasutades töolistewastast poliitilist seisukorda, tööpalgad ka edaspidi äärmiselt madalad hoida

E. J.

Riigi asutuste ja ettevõtete tööliste palgadest.

Mjargneiwad read tahawad iist walust küsimust meie riigitööliste elus kõhitada, wäljaminees seisukohast, et riik kohustatud on kõigi oma kodanikkude elamiswõimaluste eest tarwiliselt hoolitsema.

See walus küsimus, mis korraldamist wajakab, on nimekt riigi asutustes ja ettevõtetes töötawate tööliste palgade küsimus.

Riigi asutustes ja ettevõtetes töötawad töölistel on kahke liiki, ühed on määramata aja peale tööle wõetud ja neid kutsutakse üldise nimega kuutöölisteks, teised töötawad aga töö hooajal, peaaegjalikult suwel, ning neid kutsutakse päewatöölisteks.

Töö asukohta järgi jagunewad töölistel alalises asukohas töötawateks ja ilma kindla asukohata töölisteks, kusjuures wiimased kas perioodiliselt asukohata peawad minnma, näiteks majade remondi juures, wõi jälle iga päew edasi liikuma, näiteks telegraafi-telefoni remondi- ja ehitustöölistel.

Cespool nimetatud kuutöölistel töötawadki peaaegjalikult riigi töökodades ja nõnda nimetatud riigi abiettevõtetes, see on alalised töökohal. Hooaja töölistel töötawad aga peaaegjalikult päewiti ning peawad selle juures, nii kui wõeldud, kas perioodiliselt wõi alalised oma asukohata muutama.

Wabariigi walitfufe poolt 1921. a. märtsi-kuus finnitatud riigitöölifite palgad on wahapealse margafurfi langemife ja elufallidufe tõusu tagajärjel elatistiniimumift kaugele maha jäänud ning ei wdimalda praegu enam kaugeleki ka kõige waewalifematki äraelamift. Peale selle ei ole wabariigi walitfufe nimetatud tafu määrades wahet tehtud alalifite ja hooaja töölifite tafu wahel, kuna onweti aru-jaadawat hooaja töölifite töötangimifed rafkemad on ning jellepärast ka nende tafu suurem peaks olema.

Kui palgad nii elust maha on jäänud, siis kerfif illes kifimifine, kudas sellepeale waatamata töölifed jeniajari endid äraelatanud on.

See äraelatamine fiinnib praegu järgmifelt. Riigitöölifed lastaffe suuremalt jaolt kiifitööd teha, mis puhul üle 30 % päewapalga normifedest nõhkem makfetaffe. Hooaja töölifite kohta on aga teedeminifteenium, selle alla ehitus-tehnika ofakond kuulub, eelarwete kofkufeadmifel fiunnitunud olnud erilifed palganormid peaaegu iga aasta jaoks finnitama. Oja neift eelarwetes ettenähtud palga normifedest on mõnede tööde kohta erilifel kofkufelpeel wastaawa ametkonna ja riigikontrolli wahel ka tegelikult makfuna pandud.

Need makfswad korraldufed ei rahulda aga ei töölifit, ega ka ametafutufit.

Nimelt feifjab efiimene puindus selles, et korraldufite iihklult töölifite palfade feadufes ei ole; feifjef ei saa ka alalifite töölifite feas kõigile kiifitööd korraldada ja need, kes päewiti töötawad, faawad wõrreldeft oma kaastöötajatega palju wahem palka, mis neile äraelanifit ei wdimalda; kolmandaks faawad ametafutufed eelarwete korras finnitatud palgamääradeft nii aru, eriti maafkonnawalitfufed, et wdimalfikuks loewad eelarwes ettenähtud töötafu hindu ka tegelikult käfitufele wõtata, mis niifugufe oluforra tekfjab, et täiesti iihfugufe töö juures iihes ja famas kohas maafkonnawalitfufe töödel töölifite rohkem palka makfataffe, kui riigi töödel. Samuti on fiijulifelt arufaamata, et jeda palka, mis finnitatud eelarwes töölifite ette on nähtud, neile mitte makfsta ei wõi ilma, et selleks erikofkufele riigikontrolliga wajaline olefs. Puht juriidilifelt kifjefst on aga farnane kofkufele tarwilik, feft hooaja töölifite tafu ei ole mitte wabariigi walitfufe poolt finnitatud - ja jelle-

pärast puindub niifugufe erinormide makfmiifeks feadusline alus. Tagajärg on see, et paremad töölifed faades maafkonnawalitfufelt suurema palga, riigi töödele ei tule.

Kõigif eelfirjeldatufst on selge, et riigifutufte ja ettewõtete töölifite palfade kifimifus uut wabariigi walitfufe määrufst wajab.

Kudas jeda feerdkiifimufst aga kõige otsarbefkohafemalt lahendada faab, ei ole käesolewate riidade iilesanne näidata. Iiks on aga selge, et kifimifus nõnda korraldada tulefs, et töölifite igal tööl äraelamifst wdimaldataffe ja et korraldufed igal pool üle riigi iihklafed olefs.

Käesolewa aasta kewadel oli töö- ja hooelkandeminifteeniumil kawafus töölifite palfade määrufst muendada, kuid see töö on feal pool nähtawasti feisma jäänud, mida aga wõhkemalt 1926. a. 1. jaanuariks lõpetama peaks.

Määrus peaks tingimata kohesufufeid palgamäärufi fiifaldama ja nimelt alalifite töölifite kohta ning hooaja töölifite kohta kofge-maid.

Edasi wõiks kummagi liigi jaoks kas ainult alamäärana kindlaks määrata, jattes ülennäärana nii jelda turu reguleerida, kus juures kummad suurema tafu makfmiifeks otsarbefkohafe tööde korraldamife läbi lubatud eelarwe krediidifst peakfid leiduma; see kindlustab töölifite teatud miinimumi ja fiunnib tööde korraldajat ofawamale tööde juhtimifele, kui tahab tafu töölifite suurendada. See on ka hanketena ettemõtjatele wäljaandmata tööde kohta soodne selles mõttes fafutada, et fiis hankija hinda töölifite palga arwel wähenendada palju ei wõi, waid nõhkem materjalide foofamatel tingimifstel muretsemife peale rõhku peab panema. Praegu aga, kus eelarwetesfe hooaja töölifite suurendatud normid palfadeks fiisse on wõetud, wähenendamad hankijad hinda peaaesjalikult heas lootufes, töölifit odawama hinnaga leida.

Palga miinimumi aramääramine on kõige foofsam asja korraldamife moodus, kus juures arufaadawat kiifitöö ja kiifitööga feotud töölifite kohta teatud miinimaalne juureteenimine samuti peab ettenähtud olema, kui see praegufeski wabariigi walitfufe 1921. a. korraldufes on, protfendi määrufid endid kaaludes, kudas need õiglafed olefs.

Rutfeühifufed faatfe tegewusaruandeid, peafkofolekute kirjeldufi ja teateid tööolude ning juhatusfe tähtfamate kawafufte kohta.

Tuleb asuda maalgi ametiühisuslikule organiseerimistöole.

Laialised töötavad rahvahulgad maal on ametiühisuslikult alles hoopis organiseerimata. Mõni aasta tagasi ajutati küll juba üle poolteiseaja maatöölise ühise, kes pidid eneste ümber koonduma kõik maal asuwaid töölisi, ja loodi nende ühiste liiki. Siit sattus aga kommunistide keerisesse ja rauges siseniste wastolude tõttu. Ka suurem osa ühisi waihus sellega ühenduses warjusuma. Üldise ametiühisuste sulgumise korral liitwideriti nii liit kui ka ühised suuremalt osalt. Järele jäid ainult mõned maatöölise ühised, kes wäikesel wiisil tegutsesid, kuid ühe odawa ja juhtiva keskkoha puudusel ei suuda kuigi palju korda jaata. Oluford muutub aga järjest raskemaks. Töö- ja palgaolud muutuvad maal järjest halmemaks, tööpuidus kasvab, haiguse, õnnetuse, töömõimetuse ja tööpuiduse kordadel abiandmise küsimus on maatöölise ja teiste kehwikute suhtes lahendamata, wäikereentuikka piütakse igatuguste abinõudega kohtadelt lahti kangutada jne. jne.

Ei ole teist teed — kui töötavad rahvahulgad peawad ise organiseeritult asuma oma elujärje parandamise eest wõitkema. Seda õpetab tegelik elu, seda tõendawad teiste maade kogemused. Ei ole see meilgi teistiti, ei saagi olla. On sellepärast ülim aeg, et meilgi maal asuw töörahwas wõtaks energiliselt käsi organiseerimistöe, looks omale ühise ametiühisusliku organisatsioonide wõrgu kohtadel ühes wastawa keskkohaga. Ja seda otsekohe.

Algatus ongi juba tehtud. Meil päewil registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogus **üliriiklik Maatööraha ühisus**, kes tahab enese ümber koondada kõiki neid maal, kes omast tööstust elawad. Ühisel on wõimalus asutada osakondi igal pool üle maa ja ta wõib nii kujuneda kõigi maal asuwate töötawate kithide ühiseks kutse- ehk ametiühisuslikuks organisatsiooniks.

Nimetatud ühise eesmärgiks on kogu maatööraha majandusliku ja õigusliku järje parandamine ning kindlustamine, tema haridusliku taapinna ja klassiteaduse tõstmine ning oma liigetele ainelise ja õigusliku abi korraldamine. Nende eesmärkide saavutamiseks ühisus otse teid ja abinõusid maatööraha ellu puutuwate küsimuste lahendamiseks, asutab büroosid oma liigetele töötamiseks, toetab oma liikmeid töötaleku, töötamise, streiki, haiguse, õnnetuse ja muil kordadel, paneb omestise mitmesuguseid eriteadlisi nõuandjaid ja asjatundjaid, asutab raamatukogusid, lugemistube, annab wälja raamatuid, aja-

kirju, ajalehti ning korraldab kongresse, konwerentse, koosolekuid, loenguid, kursusi jne. maatöörahwast huwitawate küsimuste üle.

Ühise liikmeks wõiwad olla kõik maal asuwad **töölised**, nagu põllu-, käsi-, mitmesuguste ettemõtete ja ärise töölised; **wäikemaharijad**, nagu popsid, wabadikud, kantnikud, saunikud, käsitöö- ja eluasemekohtade pidajad ja kõik teised wäikereentnikud; mitmesugused **hooaja töölised**, nagu kalamehed, metsa-, turba-, kaewandus-, ehitus- j. t. töölised ning üldse kõik, kes omast tööstust elawad.

Osakondade asutamine on tehtud wäga lihtsaks ja hõlpsaks. Tarnitseb ainult kümne-konnal ühise poolehoidjal koha peal kokku tulla, ühise põhikiri läbi waadata, ajutine osakonna juhatus ära walida ja osakonna registreerimiseks jaata keskkohane soowiawalus ühise juhatusese, kes osakonna rahukogus harilikus korras registreerib. Põhikirju ja muid juhatusi saab ühise büroost, mis asub Tallinnas „ühenduse“ ruumides, S. Broksmägi nr. 4.

Nagu sellest lihtsest ülewaaetest näha, on li. M. li. asutajad aluseks wõtnud ühise kithide ja liigete koosseisu äramääramisel ametiühisuslikus liikumises ikka rohkem ja rohkem hõlmustamist leidwa lähtekoha: ametiühisuse tuleb koondada kogu teatavas piirkonnas asuw töörahas, maatamata selle peale, mis kulle keskeil on, wõi mis alal ta töötab, teiste sõnadega: töötawate kithide organisatsioonid tulewad luua asukohtade järele, mitte aga kithide töölade wõi elukutsete järele. Sel teel suudetakse kogu teatavas piirkonnas wõi ettemõttes asuwad ja töötawad proletarilised ja poolproletarilised kithid ühe organisatsiooni ümber tugewaks jõuks. Eriti tähtis on see lähtekoht maatööraha organiseerimisel, kus kitsalt kutselisele alusele jäädes tuleks luua terme rida kutseliühisi, kes oga kõik õnnetud ja otse teawõimetud oleksid. Selle lähtekoha wõist kõneleb ka meie maatöölise organiseerimise lihtse ajaluu. Meie maatöölise ühised olid eluõnnetud seal, kus nad ei õlnud mitte ainult wõlutöölise ühiseks, waid koondasid eneste ümber peale wõlutöölise ka teisi kohalikka tööraha kithi samal alusel. naau ettenähtud uue ühise põhikirjas.

Tahaksime loota, et meil juba käesolewa aasta keskes uuesti ühise wälja areneb eluõnnetud ja teawõimast maatööraha organisatsioon, kelle kaudu ja kaasabil leiawad tarwilikku tähelepanu ja kaitset kõigi maakehmitute ja proletarlaste elulised huwid. J. P.

Töölislitumine Gestis ja väljamaal.

Liigi- ja omavalitsusteenijate keskkliit

jaatis wabariigi walitjusele, riigikontrolöörile ja kõigile riigikogu rühmadele märgufirja, mis lihendatult järgmine:

„Arvesse wõttes wabariigi walitjuse ka-watjust riigiteenijate palkade reguleerimise ja palgaredeli ühtlustamise asjus leiab riigi- ja omavalitsusteenijate keskkliidu juhatus tarwilikuks alluwate liitude kongressi otjuste ja jaadikute kogu soowide kohajelt wabariigi walitjuse tähelepanu alljärgnewate asjaolude peale juhtida:

1. On waja ühine koosseisu- ning palga-seadus wälja anda.

Koosseisuseadus on selleks tarwilik, et riigiteenijate wõimupiirid ja tööjaotus wähemalt üldjoontes ära määrataks, mille tagajärjel töö produktiivsemaks muutub.

Riigiteenijad saaksid selle läbi omale kindlama põhja ja wõiksid kõigist ametitööd teha ning neil ei tarwitaks tarbetuid ülesandeid täita oma ametkohtade olemasolu põhjendamiseks.

Wõidakse wastu waielda, et koosseisuseaduse wäljaandmisega asutuste koosseisud liiga suurteks kujunewad. Kuid meie julgeme tõendada, et ainult koosseisuseaduse juures tõeline osuford wälja kujuneb, inimesed kõega tööd lihtustawad, seda lihtustamist seadusandlilisel teel legaliseerivad, sest ilma seadusliku aluseta tehtawad lihtjustused wõiwad isegi wangimajaga lõppeda.

Et minimaalseid koosseisusid riigiasutustes kätte saada, tuleks lubada wabade ametkohtade läbi kogunenud palgakrediit töölolemate teenijate palgalisaks ära tarwitada, kui need palgalisad liiga suureks kujunewad, on koosseis liiga awar ning seda wõib seadusandlilisel teel muuta.

Koosseisuseadus ei ole üldse lihtne kofku seada, ka puht-tehniliseft küljest on ta waga raske, mis eriti sellest tuleb, et kõikuwa töökwantumiga asutuste jaoks tööüfjuste muutmise ja koosseisu määramise jaoks õiglasjed koefitsiendid tulewad maksma panna.

2. Palgaredel tuleks üksainus kõigi riigiasutuste teenijate jaoks wõtta ja ministrist alates kõige wiimase koosseisu teenijaga lõpetades, ühe nummeratsiooniga teha.

Ühewäärilised ametid waja ühtlustada ja palk ameti, aga mitte isiku järgi määrata.

Natuuras palgasaawad riigiteenijad tuleksid nende ametiülesannetele wastawa palgaredeli astmele paigutada ja nende palgast tuleb naturas antaw tasu maha arwata, et walitus, kui ka riigiteenijad ise teaks, palju üldine

palgajumma on, ja et naturas antaw tasu erapooliku hindamise läbi teenijatele karistujeks ei kujuneks.

3. Palgaastmeid peaks olema umbes 20.

4. Kõige wäiksema palgaastme tõuju wähe peaks 1000 mk. ümber olema. See asjaolu on töowirgutamiseks eriti tähtis, sest wähemad palgatõujud ei wirguta inimesi teenistuses edasi püüdma.

5. Teenistuse wanaduse järgi palga kõrgendamine tuleks kõigi riigiteenijate kohta maksma panna, mida praegu õpetajate ja kohunikude tööhindamise juures tehtud on.

6. Keskkliidu poolt j. a. 13. märtsi märgufirjaga palutud palga alammäär 7500 mk. tuleks wähemalt 1. jaan. 1926. a. maksma panna. 7500-margalise palga alammäära juures peab perekonna abiraha esimese liigi määras kõigi riigiteenijate kohta praeguse seaduse kohajelt alles jääma, ning elufalliduse raioonid ära kaotatama.

7. Palgaredeli esimese ja wiimase astme palgamäära wähe ei peaks üle 6 korra olema.

8. Etatismiinimumi kindlakstegemiseks tuleks töö- ja hoolekandeministeeriumi juures tariifkomisjon ellu kutsuda ja walitus peaks hakkama teoreetilise- ja reaalse elufalliduse wäljaajelgitamiseks kõige eestõid tegema.

Keskkliidu juhatus loodab, et nii wabariigi walitus kui ka riigikogu siin ettetoodud põhimõtteid heatahtlikult katjub teostada ja rakuste korral meile wõimalust annab nende elluwiimisel kaaja aidata.

Kui palgaastete 20 peale koondamine raskefu peaks tegema, siis peaks walitus ametiasutustele juhtnõõriks seadma kõige minimaalsema teenijate kategooriatesse jaotamise läbiwiimist, sest praegu on paljud asutused iga erinimetusega teenijate grupi ise palgaastmesse paigutanud ja sellepärast on paratamatult ka astete arv juur jaanud.

Paljud erigrupid on tõepoolest ühewäärilised ning peawad sellepärast ka ühesuguselt hinnatama.

*

Õõik linnatöõlised haiguse wastu kinnitada otjustas Tallinna linnawalitus sellepärast, et töõkaitsekomisjar haigekasjale, kuhu alla käis ainult oja linnatöõlistest ja kelle liikmete arm alla seaduses ettenähtud normi oli, ettekirjutas ühineda Tallinna ühishaigekasjaga. Teat ringkonnale ei meeldi linnatöõlisi seel asutuses kinnitada, kus õõik teised töõlised ja selle tõttu ka otjustati seijuforraft pääsemiseks õõik linnatöõlised kinnitada ja õõigust saada, oma haigekasjat pidada. Töõlised wõõikid sel-

lega, sest selle otjuse järele finnitatakse ka need, kes jeni mitte finnitatud ei olnud. Kuid nad peavad meeles pidama, et ühenduses on jõud. Seft iga laps saab seft aru, et mida juurem kapitaal, jeda wastupidamam on ajutus iga-juufefe wapustufefe. Meie linnaijafefe arwafes aga on parem, mida rohkem rahalifelt nõrgematel alustel feiswaid wäikfeid finnitusorganifafifioone. Tööliste kohus on kihutus-tööd teha, et kõif töölifed, teenifjad ja ametnikud finnitatud jaaks ja üks finnitusorganifafifioon üle linna ehk maa ühine kõigile oleks, mitne wäikfe, tegewusjõuetu kassa asemel.

Regifstreeritud rahukogu juures on Maa-töörahwa ühifus, samuti Cesti fofiaalifstik tööliste partei.

23. juulil oli töö-hoolekandeminifteeriumis Tallinna töövõtjate ja tööandjate nõupidamine palkade reguleerimife afjus. Sefel foosolekul kofkuleppele ei jõutud. Loodetawasti peetakfe järgmine foosolek lähemal ajal ära.

A.-f. N. Mayeri keemiawabrik Tallinnas. Tööliste palkade nõudmife afi oli 23. juulil kohtus ees. Kohus otjufstas nõudjate kujukf palga ühes 6%-ga wälja.

Krunli wabrikus, Tallinnas, wõetakfe töölifil juure, kuid ühes jeflega kärbitakfe hindafid feifnimifelt 20% wõrra. Töösuurenemine on ajutine. Sügifepoole tulewad jälle lahtilafimifed.

Kandtee peatehastes Tallinnas, waliti wamenateks Pärdi, Weber, Normann, Brenner ja kandidaadiks Tikkas.

Poola ametiühifufte kolmas kongress
peeti hiljuti Warsawis ära. Aruandest jefgus, et liigete arw järjekindlalt kasvab, jamuti on ka tulud suurenenud. Wiimane aas-ta lõppes tuntawa ülejäägiga (umbes 80 milj. Ent. juurufes), mis näitab liikumife elujõu-fikkuft.

Ametiühifusslik liikumine Nikaraguas.

Nikaragua ametiühifufte 7. kongressil wõeti wastu uued aluslawfed, mille järgi fealne ametiühifusslik liikumine rajatakse flafifiteadlikule alufefe ja wiftifti hakkab hoogjalt edenema. J. B.

Tekftiiltööstufje tööliste sekretäärifk

on jälle endine Inglise töölistawalifufje miniffter T. Shaw. Sekretariaadi aadress on: 22 Chandos Houfe, Palmer Street, Westminster, London S. W. 1. J. B.

Mofkwas 150.000 tööta töölifil,

kelleft toetufst faawad ainult 35.000, töökoofektiwidesfe kuulub 11.000 ja hädaabi töödel

käib 10.000 töölifil. Ülejäänud ligi 95.000 tööta töölifil ei faa mingifugufst toetufst. Ei ole ka näha oluforra peatfet paranemifst.

Nelja juurema töölistiudu kofkulepe Inglifimaal.

Londonis astus totiu 17. fup. nelja juurema töölistiudu efitajate konwarents, et luua ühifst wõitlusliitu ettewõtjate omawoli wastu. Xutu kuuluwad mää, metall, raudtee ja transporttöölifed. Liidu eesmärgifk on wastastilune toetus kõigi wäljaastumifste ja enefelatfste kordadel. Efimeses järjekorras tuleb toetada fjetöölifil palkade alafurumife katfete wastu.

Sõkafewandufte riigifstamifst

nõudis uuefti Inglise fjetöölifste liidu konwarents, nähes jefles wäljapääfu praegufest oluforraft, kus fjetöölifste järg alatafa halweneb.

Tekftiiltööstufje tööliste paigawõitlus Sakfjis.

Umbes 200.000 töölifil on juba juuli algufst jaadif jefgufeta oluforras. Yende nõudmifst — palka 25—30 protf. wõrra tõsta — ei pea tööandjadil liialdatufst, kuid millal ja las üldfe korda lähleb ilma streigita kofku leppida, jee kiifumus on lahtine.

Rootfi maatöölifste streif

puhkes Upplandis ja Södertörnis. Töölt loobus 7000 töölifil. Walifufje wahemehe fofbitufel jõuti juba efimestel päewadel ofafifefe kofkuleppele neis majapidamifstes, kus tööandjad töölifste nõudmifed wastu wõtfid. Mõnel pool, kus streifijate lastele piima ei antud, on tarjalapsedki streifijatega ühinenud. On arwata, et ka neis kohtades, kus streif weel jatub, töölifste nõudmifed wastu wõotakfe.

Sakfa töölifste faatkond Wenemaal

fealfete oludega tutvunemas wiibib Piiteris. Saatkonnast wõtawad ofa foffialifstid, kommunistid ja parteitud töölifed.

Soomel puutöölifste liidu afutamifst

faab käesolewa kuu lõpul täis 20 aastat.

Merimeefte streif Austraalias

algas käesolewa kuu keffel. Peale 4000 merimehe wõtawad streigifst ofa ka sadamatöölifed. Ofa laemu on liikumife lõpetanud.

Sõetöölifste liidu nõukogu,

mis hiljuti Londonis koos oli fjetööstufes tekfinud oluforra jefgitamifeks, astub juuli lõpul uuefti Pariifis kofku, et jatkata tööd rahwuswahelife oluforra jefgitamifeks fjetööstufes. Otftakfe teid ühifste rahwuswahelifste abinõude tarwitufefe wõtmifes seifuforra parandamifeks. J. B.

Wäljaandja Üleeestimaalife afufuste ning ettewõtete ametn. ja teenifjate ühif. liidu efimees **Artur Puufep.** A.-C. „Ühifelu“ trükk, Tallinnas, Piff uul. 42.